

राजस्थान राज्य शैक्षिक अनुसंधान एवं प्रशिक्षण परिषद्, उदयपुर

(प्रारंभिक शिक्षा पूर्णता प्रमाण पत्र परीक्षा 2024)

विषय – संस्कृत (95)

कक्षा—8

1 विषयवस्तु के आधार पर अंक भार

क्र. सं.	अधिगम क्षेत्र/ कौशल/ दक्षता	विषय वस्तु	अंक भार	प्रश्नों के प्रकार				योग
				वस्तु.	अतिलघु	लघु.	निबं.	
1	पढ़कर समझना और समझकर लिखना	गद्य कथा और संवाद	24	3	3	3		9
		पद्य सुभाषित और सूक्ति	15	2	3	1		6
2	व्यावहारिक व्याकरण	संज्ञा, सर्वनाम, विश्लेषण, धातु, उपसर्ग, अव्यय, प्रत्यय, संधि, कारक	29	3	2	1	2	8
3	सृजनात्मक अभिव्यक्ति, (परिवेशीय सजगता – सड़क सुरक्षा स्वच्छता भी सम्मिलित है।)	पत्र लेखन, निबंध, कथा, चित्राधारित वर्णन, पठिताबोधनम	12			1	1	2
4	योग		80	8	8	6	3	25

2 उद्देश्यों के अनुसार अंक भार

क्र.सं.	उद्देश्य	प्रश्नों की संख्या	अंक भार	प्रतिशत
1	जानकारी/स्मरण करना	6	8	10
2	समझना	5	15	18.75
3	अनुप्रयोग करना	4	13	16.25
4	विश्लेषण करना	2	7	8.75
5	मूल्यांकित करना	6	25	31.25
6	सृजन करना	2	12	15
7	योग	25	80	100

3 प्रश्नों के प्रकारवार अंक भार

क्र.सं.	प्रश्न का प्रकार	प्रश्नों की संख्या	अंक प्रति प्रश्न	योग अंक	प्रतिशत	संभावित समय (मिनट)
1	वस्तुनिष्ठ	8	1	8	10	20
2	अतिलघुात्मक प्रश्न	8	3	24	30	30
3	लघुात्मक प्रश्न	6	4	24	30	40
4	निबंधात्मक प्रश्न	3	8	24	30	60
5	परीक्षा के अन्य कार्य					
	योग	25		80	100	150

UP-95

प्रारम्भिक शिक्षा पूर्णता प्रमाण पत्र परीक्षा 2024
ELEMENTARY EDUCATION COMPLETION CERTIFICATE EXAM 2024

कक्षा-8 (CLASS-8) नमूना प्रश्न पत्र

विषय- संस्कृतम्-विशेष (SUBJECT-SANSKRITAM-SPECIAL)

No. of Questions/कुल प्रश्नों की संख्या: 25

Sample Question Paper/Time/समय: 2 घण्टे 30 मिनट

No. of Printed Pages/कुल मुद्रित पृष्ठों की संख्या: 4

Maximum Marks/पूर्णांक: 80

परीक्षार्थी स्वयं भरें (To be filled in by the Examinee)

नामांक अंकों में /
Roll No. in Figures

परीक्षार्थी के हस्ताक्षर
Signature of Examinee

वीक्षक के हस्ताक्षर
Signature of Invigilator

नामांक शब्दों में / Roll No. in Words

परीक्षा दिवस / Day of Examination

परीक्षा का दिनांक / Date of Examination

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

Instructions for the Examinees

- (1) परीक्षार्थी अपने नामांक (रोल नं.) अंकों व शब्दों में प्रश्न पत्र मध्य उत्तर पुस्तिका पर अनिवार्यतः लिखें। प्रश्न पत्र मध्य उत्तर पुस्तिका के किसी भी भाग पर अपना नाम नहीं लिखें।
- (2) उत्तर लिखते समय यदि किसी प्रकार का संशोधन करना हो, तो क्रॉस (X) कर के संशोधित उत्तर अंकित कर दें। परीक्षक द्वारा उस कटे हुए भाग को नहीं जांचा जायेगा।
- (3) अनुचित साधनों का इस्तेमाल करना दण्डनीय है। ऐसा करते हुए पाये जाने पर आवश्यक कार्यवाही की जायेगी।
- (4) प्रश्न पत्र मध्य उत्तर पुस्तिका के किसी भी भाग को न फाड़ें, न मोड़ें और न अलग करें।
- (5) प्रश्न पत्र मध्य उत्तर पुस्तिका की प्राप्ति पर ऊपर लिखित पृष्ठ संख्या तुरंत जाँच लें कि इसमें कोई छापने में अशुद्धि या फटे हुए या गूमे हुए पृष्ठ नहीं हैं, यदि ऐसा पाया जाए, तो वीक्षक को सूचित करते हुए नई प्रश्न पत्र मध्य उत्तर पुस्तिका प्राप्त कर लें।
- (6) परीक्षार्थी को यदि उत्तर लिखने के लिए अतिरिक्त जगह की आवश्यकता है तो वह प्रश्न पत्र मध्य उत्तर पुस्तिका के अंतिम पृष्ठ पर दी गई अतिरिक्त जगह का उपयोग प्रश्न संख्या लागू कर कर सकता है।

- (1) Student must write their Roll No. in figures as well as in words on the Question-cum-Answer Booklet. Do not write your name on any part of the Question-cum-Answer Booklet.
- (2) During answering the question, if you need to rewrite the answer then Cross (X) the wrong Answer. Examiner will not check the cut portion.
- (3) Using unfair means is punishable. If student is found doing the same necessary actions will be taken.
- (4) Do not tear, damage or separate any part of the Question-cum-Answer Booklet.
- (5) Check the number of pages written above if found any misprint or torn or missing pages, report the invigilator and get a new Question-cum-Answer Booklet.
- (6) If a student requires additional space for answers he/she may use last page of the Question-cum-Answer Booklet writing the exact number of the questions.

नोट: वीक्षक परीक्षार्थी द्वारा की गयी प्रविष्टियों की पूर्ण जांच करने के पश्चात ही अपने हस्ताक्षर करें तथा उनके नामांक लिखने में सहायता करेंगे।

प्रश्न संख्यावार दिये गये अंक (Question number wise marks awarded)

परीक्षक द्वारा भरा जायेगा (To be filled in by the Examiner)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	

प्राप्तांक अंकों में / Marks Obtained in Figures:

प्राप्तांक शब्दों में / Marks Obtained in Words:

परीक्षक के हस्ताक्षर / Signature of Examiner

UP-95 SANSKRITAM SPECIAL

-Page 1 of 8

* बहुविकल्पात्मक प्रश्नाः 1 तः 8 पर्यन्तम् ।

8x1= 08

निर्देशः- उचित-उत्तरस्य क्रमाक्षरं कोष्ठके लिखन्तु ।

प्रश्नः 1. कवर्गे कति वर्णाः सन्ति ?

(अ) 1 (ब) 2 (स) 5 (द) 4 [ ]

प्रश्नः 2. कर्म-कारके विभक्तिः भवति -

(अ) प्रथमा (ब) द्वितीया (स) तृतीया (द) पञ्चमी [ ]

प्रश्नः 3. एकस्मिन् वर्षे तृप्तवः भवन्ति -

(अ) 2 (ब) 4 (स) 5 (द) 6 [ ]

प्रश्नः 4. दैवतस्य पुत्री आसीत् ।

(अ) गार्गी (ब) सुवर्चला (स) मैत्रेयी (द) गौतमी [ ]

प्रश्नः 5. संस्काराः भवन्ति -

(अ) एकादशः (ब) षोडशः (स) पञ्चदशः (द) सप्तदशः [ ]

प्रश्नः 6. "खिड्का" इति शब्दस्य संस्कृते शब्दः अस्ति ।

(अ) वातावनम (ब) दारम (स) आसनदः (द) तोरणम् [ ]

प्रश्नः 7. पितुः पिता कथ्यते ।

(अ) मातुलः (ब) पितामहः (स) उपितामहः (द) पिता [ ]

प्रश्न: 8. वयम् अवकरं क्षेप्तुं ..... गच्छामः ।

(अ) अवकर पात्रं प्रति

(ब) विशालभयं प्रति

(स) ग्रामं प्रति

(द) देवालयं प्रति

[ ]

* अतिलघुत्तरात्मक प्रश्नाः 9 तः 16 पर्यन्तम् ।

प्रश्न: 9 उचित शब्दस्य चयनं कृत्वा रिक्त स्थाने पूर्यन्तु । $3 \times 1 = 3$
(स्वर्गति, परमो, सर्वत, भूषणम्, श्रीः)

(i) जननी जन्मभूमिश्च ..... अपि गरीयसी ।

(ii) अहिंसा ..... धर्मः ।

(iii) खाटसे ..... प्रतिवसति ।

प्रश्न: 10 सत्यकथनानां समूहे "आम" इति, असत्यकथनानां समूहे "न" इति लिखन्तु । $3 \times 1 = 3$

(i) डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलामः महोदयः भारतस्य राष्ट्रपति -
आसीत् । [ ]

(ii) कल्पना चावलायाः जन्मः राजस्थान प्रदेशे अभवत् [ ]

(iii) सुनिता गणित-विज्ञान-विषये च निपुणा आसीत् [ ]

प्रश्न: 11 अधोलिखित वाक्येषु: विशेषणपदानि विशेष्य पदानि च
चिन्त्वा रिक्त स्थानेषु लिखन्तु - $3 \times 1 = 3$
वाक्यानि विशेषणपदानि विशेष्य पदानि

(i) चतुरः पुरुषः अस्ति ।

(ii) सीमा उत्तमा बालिका अस्ति।

(iii) विशालग्रन्थ विशालं भवनम् अस्ति।

प्रश्न: 13 गुणान् कोष्ठकं लिखन्तु।

3X1=3

(i) द्वादशानां द्वैः

(ii) पञ्च पञ्चषष्टिः।

(iii) पञ्चदशानां षष्टिः।

प्रश्न: 13 कोष्ठके उदत्तरूपेषु उचितेन रूपेण रिक्तस्थानानि पूर्यन्तु -

3X1=3

(कश्चन, केचन, काञ्चित, किमपि, केडपि)

(i) कस्मिंश्चित् ग्रामे आश्रमः आसीत्।

(ii) अहं नर्तकाम् अभिनन्दामि।

(iii) छात्राः सर्वा जल्पन्ति।

प्रश्न: 14 " संस्कृतेन सम्भाषणं कुरु " अस्मि गीतस्य लेखकः कः अस्ति?

3.

उत्तरम् :-

प्रश्न: 15. सन्तुलितं भोजनं किमर्थम् आवश्यकमस्ति ? 3

उत्तरम् -

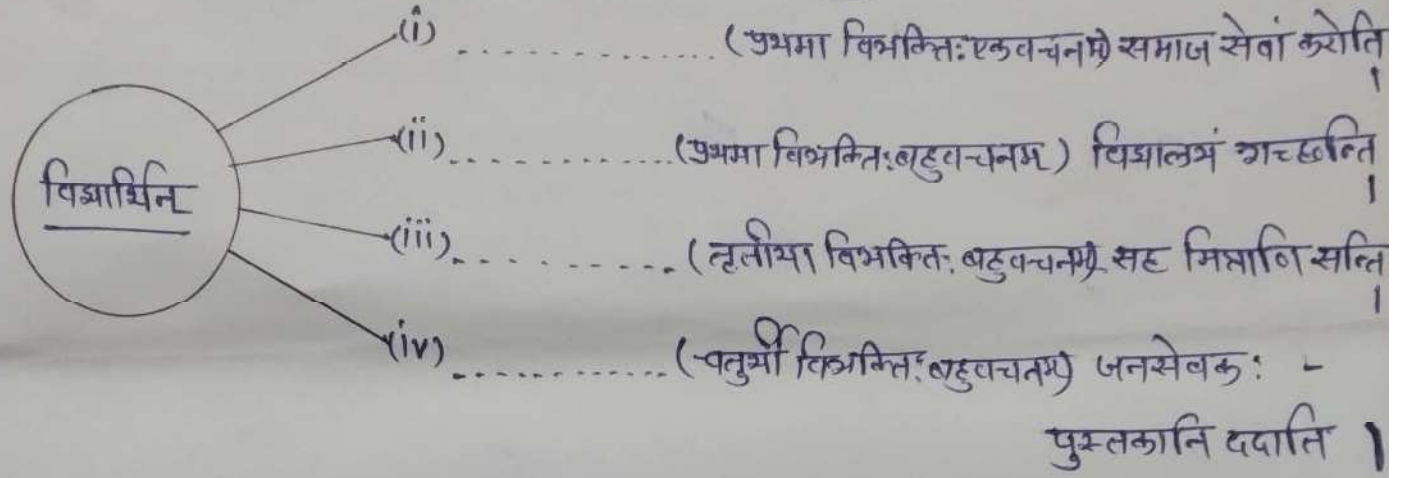
प्रश्न: 16 वने शृगालः किं फलं पश्यति ?

उत्तरम् :-

3

* लघुत्तरात्मक प्रश्नाः 17 तः 22 पर्यन्तम् ।

प्रश्नः 17 कोष्ठके उदत्त निर्देशानुसारेण विद्यार्थिनः शब्दे विभक्तिं -
योजयित्वा रिक्त स्थाने लिखन्तु - 4x1=4

प्रश्नः 18 रेखाङ्कित पदे अशुद्धि संशोधनं कुर्वन्तु - 4x1=4

(i) रमैशः ग्रामः गच्छति ।

उत्तरम् -

(ii) बालकः हस्तः लिखति ।

उत्तरम् -

(iii) अहं बालको कल्पकं ददामि ।

उत्तरम् -

(iv) शिक्षकः विद्यालयं आगच्छामि ।

उत्तरम् -

प्रश्नः 19 धानु-प्रत्ययौ पृथक्-पृथक् हत्वा लिखन्तु । 4x1=4

शब्दः

धानुः

प्रत्ययः

(i) गमनीयम्

(ii) वदनीयम्

(iii) पठितव्यम्

(iv) लेखितव्यम्

प्रश्न: 20 सन्धि विच्छेदः क्रियताम् -

4x1=4

(i) विधिरेव

(ii) कविर्जयति

(iii) कोऽपि

(iv) रामो वदति

प्रश्न: 21 लिख धातौ लट् लकारश्च रूपानि लिखन्तु। 4x1=4

पुरुषः एकवचनम् द्विवचनम् बहुवचनम्

.....
.....
.....

प्रश्न: 22 प्रश्नपञ्चातिरिक्तात् पाठ्यपुस्तकात् द्वां श्लोकौ लिखन्तु।

2x2=4

उत्तरम् I

II

.....
.....
.....
.....

* निबन्धात्मकाः प्रश्नाः 23 तः 25 पर्यन्तम् ।

प्रश्नः - 23 चतुर्दशमाहेश्वरसुभाषिता लिखन्तु -

8

अथवा

वर्गीय व्यञ्जनानि कति सन्ति ? लिखन्तु -

उत्तरम् -

प्रश्नः 24 'तद' नपुसंक्रुलिङ्गं सर्वनाम शब्दस्य विक्रकत्वनुसारेण
रिक्त स्थाने रूपं पूर्यन्तु ।

8x1=8

विक्रकतिः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	.....	ते	तानि
द्वितीया	तत्	ते	.....
तृतीया	.....	ताभ्याम्	.....
चतुर्थी	तस्मै	.....	ताभ्यः
पञ्चमी	.....	ताभ्याम्	ताभ्यः
षष्ठी	.....	तयोः	तेषाम्
सप्तमी	तस्मिन्	.....	तेषु

अथवा

'यत्' पुल्लिङ्गं सर्वनाम शब्दस्य विभक्त्यनुसारेण रिक्तस्थाने रूपं पुरुषमन्तु -

विभक्तिः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	यः	.....	ये
द्वितीया	यम्	यो	.....
तृतीया	.....	याभ्याम्	ये
चतुर्थी	यस्मै	.....	येभ्यः
पञ्चमी	.....	याभ्याम्	येभ्यः
षष्ठी	यस्य	.....	येषाम्
सप्तमी	.....	योः	येषु

प्रश्नः 25 कोष्ठके प्रदत्तशब्देषु उचितं शब्दं चित्वा रिक्त स्थाने पुरुषमन्तु -

8x1= 8

(उत्तर-पठितः, यत्, दिनस्यस्य, आगतुम् असमर्थः, प्रधानाध्यापकः, पशमशानुसारं, अवकाशं स्वीकृत्य, अनुग्रहीष्यन्ति)

सेवायाम्

श्रीमन्तः

महोदयः

राजकीय उच्च प्राथमिक संस्कृत विद्यालय

रामपुरा, उदयपुरम्

विषयः-

अवकाशाय प्रथमा पत्रम् ।

महोदयः -

सविनयः निवेदनम् अस्ति ..... अहं

अस्मि । चिकित्सक-

मम कृते

विप्रान्ते

आवश्यकता अस्ति । अतः अहं विद्यालयम्

अस्मि । आशासे भवन्तः मम प्रार्थनानुसारम्

मान्

भवताम् आलाकारां शिष्यः

नाम - मयंकः

कक्षा - अष्टमा

अनुक्रमाङ्कः - 03

अथवा

[सम्पत्ति, कुशलं, अनुमतिं, अहमापके, जयपुर नगरं, कानिचन, संभक्त-
गन्तुम्]

उदयपुरतः

दिनाङ्कः-

परमपूज्याः पितृमहोदयाः,

सादरं चरतास्पर्शः ।

अस्य ..... तन्नास्तु । विद्यालये मम अष्टमयनं ..... पचलति ।

अर्द्धवार्षिकी परीक्षा सुसम्पत्ता । वार्षिक-परीक्षा निमित्तं ..... सन्तुः

अस्मि । मम विद्यालयस्य ..... मित्राणि आगामि मासे

..... सह ..... शैक्षणिक भ्रमणार्थम् ..... प्रति गमिष्यन्ति ।

अहमपि तैः सह ..... इच्छामि । कृपया एतदर्थम् ..... पदस्य
शुल्कपदानार्थम् एक सहस्रं (1000/-) शक्यतां प्रेषयन्तु ।

मानव-वशयोः मम वन्दनानि स्वकीयां कुशलं वा तच्च पत्रद्वारा
सूचयन्तु ।

भवदीयः पुत्रः

सुरेशः